

АЗБУКА ВЕРЫ

Luġət (Словарь)

Молитвослов 2024

Lügət (Словарь)

Allahın Validəsi [yun. Θεοτόκος] - kilsə tərəfindən Məryəm Anaya dualarda edilən müraciətlərdən biri.

Amin - ibrani dilində «doğrudur», «qoy belə olsun» mənasında işlənir.

Antifon - iki xor və ya solist və xor tərəfindən növbə ilə oxunan nəğmə.

Ardıcıl - müəyyən bir şəxsin, məslək və ya ideyanın ardınca gedən .

Asi - günahkar, üsyançı, tabe olmayan şəxs.

Bəraət - təmizə çıxarılma; günahsız, təqsirsiz olduğu meydana çıxma.

Bəsirət - ruhani uzaqqörənlik.

Bəşəriyyət - insanlıq, insanlar.

Biçarə - yazıq, miskin, fağır, məzlum.

Bidət - hamı tərəfindən qədimdən bəri qəbul edilmiş qayda və adətə, yaxud dinə zidd olan şey, keyfiyyət.

Biganəlik - yadlıq, yabançılıq.

Bihudə - əbəs, gərəksiz, faydasız.

Biveclik - vecsizlik.

Büdrəmə - yolunu azma.

Bürc - qədim şəhər hasarının üzərində müşahidə və müdafiə qülləsi; qala çıxıntısı.

Cahil - oxumamış, savadsız, avam.

Cəhalət - avamlıq, cahillik, mədəniyyətsizlik, elm və mərifətin olmadığı hal.

Cəhəng - ağızın küncü.

Cəlalət - böyüklük, ululuq, əzəmət.

Cəvahir - qiymətli daşlar.

Cəzb - özünə tərəf çəkmə, cəlb etmə.

Cin - Şeytana xidmət edən, insanlara ziyan vuran natəmiz və şər ruh.

Cizgi - xətt.

Comərdlik - mərdlik, nəciblik, sadəlik, səxavətlilik, əliaçıqlıq.

Cücərmək - yetişmək, boy atmaq, torpaqdan çıxmaq, görünməyə başlamaq (bitki haqqında).

Cürət etmək - cəsərət etmək, qorxmamaq, çəkinməmək (bir şey etdikdə).

Çarmıx - Roma imperatorluğunda cinayətkarlara tətbiq olunan cəza və edam aləti. Ölümə məhkum olunan adamın əlləri və ayaqları çarmıxa mıxlanırdı və beləcə əzab çəkərək ölürdü.

Çərəncilik - boş-boş danışma.

Dərrakə - ağıl, şüur; dərkətmə qabiliyyəti.

Dərya - köhn. uçurumun dibi.

Düçar etmək - üz-üzə gətirmək, rastlaşdırmaq, məruz qoymaq, uğratmaq.

Dyakon - ibadət zamanı keşişə kömək edən kilsə xadimi.

Ehkam - hər hansı dini nəzəriyyənin əsas qanunu.

Ehtiras - ağılın çətinliklə idarə edə bildiyi hiss, emosional hal.

Evxaristiya — Rəbbin Süfrəsi kimi bilinən bu ayin xristianlıqda ən mühüm mərasimlərdən biridir.

Əcdad - ata-babalar, ulu babalar.

Ədavət - ürəkdə saxlanılan düşmənçilik hissi, kin, küdurət, qərəz, birinə qarşı qəzəb hissi.

Ədavətsiz - kinsiz, qərəzsiz.

Əhli-kamal - ağıllı adam, kamallı.

Əqdəs - ən müqəddəs.

Əql - zəhin, düşüncə, təfəkkür, ağıl.

Əlqoyma ənamı - Kilsə ruhanilərinə xidmətlərinə görə verilən rütbə, vəzifə.

Əllinci Gün - Pasxa günündən əlli gün sonra qeyd olunan biçin bayramı. Həvarilərə Müqəddəs Ruh həmin gün nazil oldu və Kilsə bununla yarandı (Həv. 2, 1).

Ərgin - tənbel.

Ərş - göy, səma, taxt.

Əsa - əl ağacı, dəyənək.

Əzabkeş - əzablara, əziyyətlərə məruz qalan şəxs.

Fəryad - nalə.

Firavan - çox, bol, varlı.

Girov - nəyinsə müqabilində təminat üçün verilən şey.

Haqq-Təala - Haqq olan, yaradıcı, Allaha verilən adlardan biri.

HalleluYah - ibrani dilində «Rəbbə həmd edin» deməkdir. Dua və məzmlarlarda tez-tez rast gəlinir.

Hami - birini himayə edən, himayəsi altına alan, qoruyan.

Haqq-İqrar [yun. ὀρθοδοξία] - doğru fikir, inanc və doğru etiraf.

Həlim - xasiyyətə, təbiətə yumşaq (adam haqqında).

Hərarət - qızdırma.

Həvari - İsa Məsihin seçdiyi, yaxud sonradan bu vəzifəyə keçən şagirdlər.

Hidayət - doğru yol, düz yol, haqq yol.

Hifz etmək - qorumaq, mühafizə etmək, qoruyub saxlamaq.

Hosanna - ibrani dilində «xilas et» deməkdir. Bu sözü Yəhudilər bayram vaxtı dua edərkən tez-tez işlədirdilər.

Xariqə - insanda heyranlıq doğuran şey, hadisə; möcüzə.

Xilqət - xəlq olunan, yaradılan, yaradılış.

İfrata varmaq - nəyisə normadan çox etmək.

İfşa etmək - faş etmək, üstünü açmaq, üzə çıxarmaq, meydana çıxarmaq, açıb göstərmək (birinin cinayətini, gizli niyyətini və s.-ni). Məsələn, düşmənin hiyləsini ifşa etmək.

İkos - kilsə ibadəti zamanı və ya şəxsi dualarda oxunan ilahi.

İnadkar - inad, inadcıl, tərs, dediyindən əl çəkməyən.

İncil - yunan dilində «Müjdə, xoş xəbər» deməkdir. İsa Məsihin insanları xilas etməsi barədə xəbər «İncil» adlanır. Həvarilərin Məsih haqqında yazdıqları kitablara da «İncil», yaxud «Əhdi-Cədid» deyilir.

İpakoi - kilsə ibadəti zamanı və ya şəxsi dualarda oxunan ilahi.

İslah etmə - qüsurlar və nöqsanları aradan qaldıraraq yaxşı hala salmaq, yaxşılaşdırmaq, düzəltmək.

İsmət - məsumluq, təmizlik.

İtaətkarlıq - itaət etmə, tabe olma; hər əmrə, sözə, göstərişə sözsüz əməl etmə.

İzdivac - evlənmə.

Keruv - qanadlı fəvqəltəbii varlıq, Allaha xidmət edən mələk.

Kədar - qəm, qüسسə, dərd, ruhi iztirab.

Kəramətli - mərhəmətli, xeyirxah, lütfkar.

Kətan bezi - çarxıya çəkildikdən sonra Məsihin cəsədinin büküldüyü parça, kəfən.

Kondak - kilsə ibadəti zamanı və ya şəxsi dualarda oxunan ilahi.

Köhnə Əhd - Allahın İbrahim və Musa peyğəmbərlə bağladığı əhd. Bu əhdə görə, günah etmiş hər

kəs qurban kəsməklə Allahın mərhəmətinə nail olardı. O, İsa Məsihin qurbanı vasitəsilə bağlanan Yeni Əhdin rəmzi sayılır.

Qarət etmək – zorla birinin var-yoxunu əlindən almaq; soymaq, çapmaq.

Qayğıkeş – qayğı çəkən, qayğı göstərən, qayğıya qalan.

Qərib – gəlmə; yerli olmayan, özgə yerdən, kənardan gələn.

Qərin – yaxın adam.

Qida – insan və heyvan orqanizminin və bitkilərin yaşaması üçün lazım olan bəsləyici maddələr.

Qotaz – üst tərəfi bir yerə qısılib bağlanmış saplardan ibarət saçaqlı bəzək.

Qüdsiyyət – müqəddəslik, təmizlik, paklıq.

Lərzə – titrəmə.

Liturgiya — kilsənin ən əsas ibadət ayini. Liturgiyada Evxaristiya keçirilir.

Merac – göyə qalxma.

Məftun – vurğun, özünü unudacaq dərəcədə vurulmuş.

Məqam – vaxt, zaman.

Məlhəm – yaraya və ya ağrıyan yerlərə sürtülən yağlı dərman.

Mənşə – bir şeyin çıxdığı, nəşət etdiyi, törədiyi, yarandığı yer.

Məsih – məsh edilmiş şəxs, Yəhudilərin zühur edəcəyinə inandıqları Xilaskar. Əhdi-Cədidə insanları günahlarından xilas edən İsanın Məsih olduğu bildirilir.

Məsihi – İsa Məsihə iman edərək onun ardınca gedənlər.

Məyus – ümitsiz, ruhdan düşmüş.

Məzəmmət – danlama, qınama, töhmət.

Məzmur – ruhani məzmunlu nəğmə. Məbəddə ibadət mərasimləri zamanı oxunur.

Miskin – bədbəxt, yazıq.

Musanın Qanunu – Allahın Musa peyğəmbərə verdiyi ruhani, əxlaq və davranış qanunları məcəlləsi. Tövrat adı ilə də tanınır.

Mücrü – balaca sandıqça.

Müjdə – İsa Məsihə iman etmək vasitəsilə əldə olunan xilas barədə xoş xəbər.

Müqəddəs Ruh – Allahın Ruhu, Allahın Üç Simasından Biri. Onun vəzifəsi Allahı insanlara zahir etmək, imanlıların qəlbində yaşamaq və onları müqəddəsliyə çatdırmaqdır.

Müqəddəs Sırr – imanlılara şərab və çörək şəklində verilən Məsihin Vücudu və Qanı.

Müqəddəs Yazılar - Tövrat, Zəbur və Peyğəmbərlərin Yazılarından ibarət olan Əhdi-Ətiq. Sonradan bunlara Əhdi-Cədid də əlavə olundu.

Müqəddəs yer - əvvəl Hüzur çadırında, sonra isə məbəddə olan ilk otaq. Oraya yalnız kahinlər girib Rəbbə sitayiş edə bilərdilər.

Müqəssir - günahkar, təqsirli.

Mürdaşıyan zənənlər - İncildə İsa Məsihin ardınca gedən xoş ətirli yağ (müra) daşıyan qadınlar.

Mürəbbi - müəllim.

Müşayiət - qorumaq üçün yanınca getmək.

Müvəffəq olmaq - nail olmaq, əldə etmək, istəyinə yetişmək, məqsədinə çatmaq.

Nəstər - sancan heyvanlarda sancdıqları yerə zəhər buraxmaq üçün orqan.

Nəbi - klassik ədəbiyyatda peyğəmbər mənasında işlənir.

Od kürəsi - Əhdi-Ətiqdə Daniel Peyğəmbərin Kitabında padşahın ucaltdığı bütə itaət etməyən 3 nəfərin atıldığı yanan soba.

Oktoixos - kilsənin ibadət kitablarından biri.

Örnək - nümunə, misal.

Pakizə - təmiz, pak, Məryəm Anaya dualarda edilən müraciətlərdən biri.

Pasxa - ən böyük yəhudi bayramı. Yəhudilərin Musa peyğəmbərin başçılığı altında Misir əsarətindən xilas olub oradan çıxdıqları gecəni anma günüdür. Əhdi-Cədidə İsa Məsihin ölüb-dirilməsi ilə yeni Pasxanın əsası qoyulur.

Pərişan - qəmli, kədərli, qüssəli.

Presviter - keşiş.

Prokimen - kilsə ibadəti zamanı oxunan məzmurdan bir ayə.

Rəbbin süfrəsi - İsa Məsihin insanlar naminə tökülmüş Qanını və çarmıx üzərində əzab çəkmiş Vücudunu anmaq üçün imanlıların keçirdikləri yemək mərasimi. İsa Məsih son gecəsində Öz şagirdlərinə bu mərasimi keçirməyi tapşırırdı. Mərasim zamanı imanlılar çörək və şərab bölüşdürərək həyat verən İsa Məsihi yada salırlar.

Rəyasətpərəstlik - hakimiyyətpərəstlik, hökmranlıq etmək istəyi.

Riyasızlıq - saflıq.

Sabit - daim bir qərarında duran (qalan), dəyişməyən; daimi.

Salehlik Şəmsi - Məsihə dualarda edilən müraciətlərdən biri.

Savayı - başqa, qeyri.

Seraf - qanadlı fəvqəltəbii varlıq, Allaha xidmət edən mələk.

Səfil - səfalet içərisində yaşayan.

Səfillik - ehtiyac içində yaşama.

Səlahiyyət - bir işi görməyə hüququ və ixtiyarı olma.

Səma - göylər, asiman.

Səmavi - səmaya, göylərə mənsub.

Səmt küləyi - lazım olan tərəfə əsən külək.

Sərəsgər - qoşun başçısı, qoşun böyüyü, baş komandan.

Sıpa - eşşək balası.

Sövq etmək - səbəb olub bir nəticəyə aparıb çıxarmaq.

Stixira - kilsə ibadəti zamanı və ya şəxsi dualarda oxunan ilahi.

Sünbül - taxıl bitkilərinin gövdəsinin başında dənələrin yerləşdiyi hissə.

Sünnət - Allahın İsrail xalqı ilə bağladığı əhdin rəmzi. Yəhudilərdə sünnət əcdadları İbrahimdən qalma bir adətdir.

Sütun - binalarda və s. tikililərdə mərmərdən, daşdan və s.-dən düzəldilən hündür dirək.

Şəriklik - Məsihin Qanı və Vücuduna şərik olmaq, ondan almaq.

Şövq - şiddətli meyil, həvəs, istək .

Tayfa - xalq, millət mənasında.

Təcəssüm etmək - Məsihin Vücut alaraq zühur etməsi.

Təfriqə - narazılıq nəticəsində araya ikitirəlik düşmə; ayrılma, ayrılıq, ittifaqsızlıq, ikitirəlik.

Təhrif etmək - dəyişərək nöqsanlı etmək, korlamaq, yanlış şəkllə salmaq.

Təkəbbür - İddia, təşəxxüs, lovğalıq, özünü çəkmə, fors.

Təqdis - bir şəxsin, yaxud əşyanın Allaha həsr olunması.

Təqibçi - birinin dalınca düşən, izləyən.

Təqlid etmək - başqasının hərəkətlərini, danışq tərzi və s. xüsusiyyətlərini təkrar etmək, özünü ona oxşatmağa çalışmaq.

Təqva - Allahdan qorxub pis əməldən çəkinmə.

Təsis etmək - əsasını, təməlini qoymaq, yaratmaq.

Təslim etmək - lazımı yerinə və ya şəxsə vermək.

Təslim olmaq - tabe olmaq

Təxribat - müharibə, təbii fəlakət və s. nəticəsində dağıntı.

Tövlid - dünyaya gətirmə.

Tropar - kilsə ibadəti zamanı və ya şəxsi dualarda oxunan ilahi.

Üçlük - Allahın 3 təbiəti: Ata, Oğul və Müqəddəs Ruh nəzərdə tutulur (Əqdəs Üçlük).

Vahid - bir, tək, yeganə.

Vahiməli - qorxulu, dəhşətli.

Vəftiz - yunan dilində «suya batırılma» mənasında olub, günahdan tövbəni və ruhani dirçəlişi göstərən suya salınma, yaxud su səpilmə mərasimidir.

Vəlinəmət - birini böyüdüüb bəsləyən, saxlayan, boynunda haqqı olan şəxs.

Vərdis - təcrübə, təkrarlama və çox işləmək nəticəsində əldə edilən iş bacarığı, adət edilmiş şey; insanın öz həyatının müəyyən dövründə öyrəşdiyi, adət etdiyi şey.

Vəsf etmək - tərif etmək.

Viran qalmaq - dağılmaq, uçulmaq, bərbad olmaq, xarabalığa dönmək.

Yekteniya — kilsə ibadəti zamanı dyakonun oxuduğu dua.

Yeni Əhd - İsa Məsihin insanların günahının bağışlanması üçün tökülmüş Qanı vasitəsilə Allahın insanlarla bağladığı əhd. Bu əhdə görə İsa Məsihin qurbanına iman gətirən hər kəs xilas olur.

Yerin əsfəli - yerin aşağısı.

Yəhudəya - Roma işğalından sonra Yəhuda padşahlığı ərazisində yaradılmış əyalət.

Zavallı - acınacaq halda olan; yazıq, biçarə.

Zəka - bir şeyi tez anlama, tez dərk etmə, tez qavrama qabiliyyəti

Zəlil - bədbəxt, yazıq.

Zəmanət - zəminlik, zəmin olma.

Zənginlik - varlıq, dövlətlilik.

Zəruri - vacib.

Zillət - alçalma.

Zövq - hər hansı bir təəssüratdan duyulan sevinc hissi, ləzzət, həzz.

Züfa - Əhdi-Ətiqdə dini mərasimlərdə işlənən bir bitki növü.

Zühur Günü - Məsihin yer üzünə enəcəyi gün, qiyamət günü.

Zülmət - qaranlıq.